

ĐŽORDŽ R. R.
MARTIN

GROZNIČAVI
SAN

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

George R. R. Martin

FEVRE DREAM

Copyright © 1982 by George R. R. Martin

All rights reserved.

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

HAUARDU VOLDROPU,
*izvanrednom piscu, izvanrednom prijatelju,
i grozničavom sanjaru nad grozničavim sanjarima*

*Sent Luis,
aprila 1857.*

Prvo poglavlje

VRHOM ŠTAPA OD hikorije Abner Marš žustro zakuca o prijemni pult ne bi li privukao recepcioneru pažnju. „Tražim čoveka po imenu Jork“, reče. „Džoš Jork, ako se ne varam. Ima li takvog ovde?“

Recepcioner je bio postariji čovek s naočarama. Na zvuk kucanja on poskoči, pa se okrenu, ugleda Marša i osmehnu se. „Pa to ste vi, kapetane Marše“, reče prijazno. „Kapetane, nisam vas video pola godine. Doduše, čuo sam da vas je snašla nesreća. Užasno, zaista užasno. Ovde sam od '36. i nikad nisam video da led tako zakrči reku.“

„Pusti sad to“, reče Abner Marš razdraženo. Očekivao je takve opaske. Gostionica *Plantažerski dom* bila je omiljena među vlasnicima i kapetanima parobroda. I sam Marš je tamo redovno obedovao pre te surove zime. Ipak, nakon lomljave leda više nije dolazio, i ne samo zbog cena. Ma koliko on voleo hranu u *Plantažerskom domu*, nije baš žudeo za društvom kakvo se tamo okupljalo: krmanošima, kapetanima i vođama palube; svi do jednog su bili lađari, stari prijatelji i stari suparnici, i svaki je znao za nedaće koje su ga snašle. Abner Marš nije želeo ničije sažaljenje. „Samo mi reci gde je soba tog Jorka“, reče on recepcioneru bespogovorno.

Činovnik bojažljivo klimnu glavom. „Gospodin Jork nije u sobi, kapetane. Naći ćete ga u sali za ručavanje, obeduje.“

„Sada? U *ovo doba*?“ Marš baci pogled na kitnjasti hotelski časovnik, pa raskopča mesinganu dugmad mundira i izvuče sopstveni džepni sat od zlata. „U ponoć i deset minuta“, kaza u neverici. „*Jede*, kažeš?“

„Jeste, gospodine, tako je. Taj gospodin Jork sam bira kad će šta da radi, a nije od ljudi koje možete lako odbiti, kapetane.“

Abner Marš ispusti grlen, nepristojan zvuk, vrati sat u džep i okrenu se bez reči, pa se dugačkim, teškim koracima zaputi kroz bogato namešteno predvorje. Bio je krupan čovek, i nimalo strpljiv, i ne beše navikao na ponoćne poslovne sastanke. Štap za poštapanje nosio je razmetljivo, kao da ga nikad nije snašla nikakva nesreća, kao da je još onaj stari.

Trpezarija je bila gotovo podjednako veličanstvena i raskošna kao glavni salon na velikom parobrodu, s kristalnim lusterima, sva u uglaćanom mesingu, s finim belim stolnjacima i najboljim porcelanskim i kristalnim posuđem. U normalno doba dana stolovi bi bili puni putnika i lađara, ali sada je prostorija bila pusta, a svetla uglavnom pogašena. Možda ipak ima nečega u ponoćnim sastancima, razmatrao je Marš; ako ništa, neće morati da trpi ničije sažaljenje. Blizu kuhinjskih vrata dva kelnera, crnca, tiho su razgovarala. Ne obrativši pažnju na njih, Marš prođe do druge strane prostorije, gde je lepo odeven neznanac obedovao sam.

Čovek ga je sigurno čuo kako prilazi, ali nije podigao glavu. Bio je zauzet kusanjem supe od lažne kornjače iz porcelanske činije. Po kroju dugačkog crnog sakoa jasno se videlo da nije lađar; sa istočne obale, dakle, ili možda čak i stranac. Bio je stasit čovek, vide Marš, premda ni blizu koliko sam Marš; i sedeći je odavao utisak visine, ali po obimu se nije mogao meriti s Maršom. Isprva je Marš pomislio da je posredi starac, jer kosa mu je bila bela. Onda, kada je prišao bliže, vide da uopšte i nije bela, već vrlo bledo plava, i neznanac je odjednom delovao

gotovo dečaćki. Jork je bio glatko izbrijan, na izduženom, nezainteresovanom licu nije nosio ni brkove ni zulufe, a koža mu je bila svetla baš kao i kosa. Ima ženske ruke, pomisli Marš dok se naginjao nad sto.

On kucnu štapom po stolu. Stolnjak je prigušio zvuk, pretvorio ga u blago skretanje pažnje. „Ti si Džoš Jork?“, upita.

Jork diže glavu i pogledi im se susretoše.

Do kraja života Abner Marš je pamtiio taj trenutak, taj prvi pogled u oči Džoše Jorka. Ma kakve misli on dotad mislio, ma kakve planove pravio, sve ih je usisao vrtlog Jorkovih očiju. Dečak i starac, kicoš i stranac – svi oni su nestali za tren oka, i ostao je samo Jork, takav kakav je, njegova moć i snovi i žestina.

Jork je imao sive oči, začuđujuće tamne na bledom licu. Zenice, nalik na tačkice užarenog crnila, prodrle su pravo u Marša i odmerile mu dušu. Okolno sivilo delovalo je živo, u pokretu, kao magla na reci u tamnim noćima, kada obale nestanu i nestane svetlost i na celom svetu ne postoji ništa izuzev tvog broda, reke i magle. U toj magli Abner Marš je video štošta, na tren nazreo razne vizije, ali one su iščezle. Iz izmaglice su provirivale prisebnost i pamet. Ipak, unutra je bila i zver, mračna i zastrašujuća, vezana lancem i ljutita, razjarena na maglu. Smeh, usamljenost i surova strast; Jork je sve to nosio u očima.

Ipak, uglavnom je u tim očima bilo siline, užasne siline, nekakve snage nepokolebljive i nemilosrdne kao led koje je smrvio Maršove snove. Negde u toj magli Marš je osećao kretanje leda, lagano, tako lagano, i čuo je grozno mrvljenje sopstvenih brodova i svih svojih nadanja.

Abner Marš je svojevremeno gledao u oči mnoge ljude i nikad nije skretao pogled; u ove oči zurio je veoma dugo, rukom toliko stiskajući štap da se plašio da će ga prebiti napola. Ipak, naposljetku on pogleda u stranu.

Čovek za stolom odgurnu supu, mahnu rukom i reče: „Kapatane Marše. Očekivao sam vas. Izvolite, pridružite mi se.“ Glas mu je bio blag, školovan, bezbrižan.

„Hoću“, reče Marš isuviše tiho. On izvuče stolicu preko puta Jorka i spusti se u nju. Marš je bio ogroman čovek, visok metar i osamdeset pet i teži od sto trideset kilograma. Imao je crveno lice sasvim obraslo u crnu bradu kako bi prikrio pljosnat, nabijen nos i kožu punu bradavica, ali čak ni bakenbarde nisu mnogo pomagale; zvali su ga najružnijim čovekom na reci, i on je to znao. U svom debelom plavom kapetanskom mundiru s dva reda mesingane dugmadi izgledao je moćno i markantno. Ipak, Jorkove oči lišile su ga prazne razmetljivosti. Ovaj je fanatik, zaključio Marš. Viđao je on takve oči i ranije, kod ludaka i propovednika koji vole da prave rusvaj, i jednom na licu čoveka po imenu Džon Braun, dole u onoj prokletinji od Kanzasa. Marš nije hteo ništa da ima s fanaticima, s propovednicima, s borcima za ukidanje robovlasništva i protivnicima alkohola.

Ipak, kada je Jork progovorio, nije zvučao kao fanatik. „Kapetane, zovem se Džoša Anton Jork. Dž. A. Jork u poslovanju, za prijatelje Džoša. Nadam se da ćemo postati poslovni saradnici, a s vremenom i prijatelji.“ Ton mu je bio srdačan i razuman.

„To ćemo videti“, reče Marš nesigurno. Sive oči preko puta njega sada su delovale uzdržano i kao da je vlasniku nešto pomalo zabavno; ono što je Marš u njima malopre video – ma šta to bilo – nestalo je. Bio je zbunjen.

„Primili ste, pretpostavljam, moje pismo?“

„Evo ga ovde“, reče Marš i iz džepa mundira izvuče presa-vijen koverat. Kada je stigla, ponuda je delovala kao način da spase sve ono što je, činilo se, izgubio, kao da mu se nasmešila neverovatna sreća. Više nije bio tako siguran. „Želite da se upustite u posao s parobrodima, jelte?“ reče i nagnu se napred.

Pojavi se kelner. „Kapetane, hoćete li večerati s gospodinom Jorkom?“

„Molim vas, samo izvolite“, nagovarao ga je Jork.

„Mislim da hoću“, reče Marš. Jork je možda u stanju da ga pobedi u piljenju u oči, ali niko na reci nije ga mogao pobediti u jelu. „Hoću i ja malo te supe, desetak ostriga i par pečenih

pilića s krompirićima i svim tim. Ali pazi da budu reš. I donesi nešto da zalijem. Jork, šta vi pijete?“

„Burgundac.“

„Dobro, donesi i meni jednu bocu.“

Jork kao da se zabavljao. „Kapetane, imate respektabilan apetit.“

„Re-spek-ta-bi-lan je ovo grad“, reče Marš pažljivo, „i re-spek-ta-bil-na reka, gospodine Jork. Mora čovek da održava snagu. Nije vam ovo Njujork, a vala ni London.“

„Vrlo sam svestan toga“, reče Jork.

„E pa, nadam se da i jeste, ako ćete da se pačate u parobrode. Oni su vam naj-re-spek-ta-bil-ni-ji od svega.“

„Hoćemo li onda odmah da predemo na posao? Vi ste vlasnik kompanije za linijsku plovidbu. Želim da otkupim polovinsko vlasništvo. Pošto ste došli, slutim da vas zanima moja ponuda.“

„Prilično me zanima“, složi se Marš, „a prilično sam i začuđen. Izgledate kao pametan čovek. Nagadam da ste proverili ko sam i šta sam pre nego što ste mi napisali ovo pismo ovde.“ On ga čvrknu prstom. „Treba da znate da me je prošla zima maltene uništila.“

Jork ne reče ništa, ali nešto na njegovom licu navede Marša da nastavi.

„Vlasnik kompanije za linijski prevoz po imenu *Reka Groznica*; taj sam“, nastavi Marš. „Tako sam je nazvao zato što sam se rodio gore, uz Groznicu*, blizu Galine, ne zato što sam plovio samo po toj reci, pošto nisam. Imao sam šest brodova, i uglavnom smo se bavili plovidbom u gornjem toku Misisipija, od Sent Luisa do Sent Pola, uz pokoju turu uz Groznicu, Illinois ili Misuri. Sasvim mi je fino išlo, skoro svake godine sam dodavao po brod-dva, i razmišljao sam čak da se proširim i

* Reka se u originalu zove *Fevre*, što je stariji oblik reči *fever*, groznica. (Prim. prev.)

na reku Ohajo, možda čak i do Nju Orleansa. Ali prošlog jula eksplodirao mi je kotao na *Meri Klark* i lađa se zapalila, gore, blizu Dubjuka, sagorela skroz do vode; bilo stotinu mrtvih. A ova zima – ova zima je bila užasna. Četiri broda su mi ostala da prezime ovde, u Sent Luisu. *Nikola Pero, Danlit, Groznica ljubavi* i moja *Elizabet A.*, nova-novcata, samo četiri meseca korišćena, i prelepa lađa pride, devedeset metara dugačka s dvanaest velikih kotlova, a po brzini se mogla meriti sa svakim parobrodom na reci. Bio sam stvarno ponosan na svoju *Gospu Liz*. Koštala me je dvesta hiljada dolara, ali je vredela svakog penija.“ Stigla je supa. Marš okusi jednu kašiku i namrgodi se. „Vruće“, reče. „Elem, u svakom slučaju, Sent Luis je dobro mesto da se prezimi. Ovde se voda ne smrzava mnogo, i ne na dugo. Ali ova zima je bila drugačija. O da, nego šta. Ledena kora. Pogana reka se smrzla *cela-celcata*.“ Marš ispruži ogromnu crvenu šaketinu preko stola, dlanom naviše, i lagano steže pesnicu. „Dajte mi jedno jaje i sve će vam biti jasno, Jork. Led smrvi parobrod lakše nego ja jaje. A kad popuca, još je i gore; velike sante su krenule niz reku, razbijale drvene molove, rušile nasipe, lomile brodove, skoro sve. Do kraja zime sam izgubio sva četiri broda. Odneo ih led.“

„Osiguranje?“, upita Jork.

Marš je prionuo na supu i bučno ju je srkao. U pauzi između dve kašike, on zavrte glavom. „Nisam ljubitelj kockanja, gospodine Jork. Nikad nisam polagao na tamo neko osiguranje. Kocka je to, ništa drugo, samo se kladiš protiv samog sebe. Ono novca što zaradim ulagao sam u brodove.“

Jork klimnu glavom. „Mislim da još posedujete jedan parobrod.“

„To jeste“, reče Marš. Završio je supu i dao znak da mu se donese sledeće jelo. „*Ilaj Renolds*, lađicu od sto pedeset tona, s krmenim točkom. Pošto nema dubok gaz, koristio sam je na reci Illinois, pa je prezimila u Peoriji i tako izbegla onaj najgori led. To vam je to što imam, gospodine, to mi je ostalo. Nevolja

je u tome, gospodine Jork, što *Ilaj Renolds* ne vredi mnogo, jok vala. Koštao me je samo dva'es pet hiljada kad je bio nov, a to je bilo još pedesete.“

„Sedam godina“, reče Jork. „Nije to naročito dugo vreme.“

Marš odmahnu glavom. „Sedam godina je silno dugo vreme za parobrod“, reče. „Oni vam većinom ne potraju više od četiri-pet. Reka ih prosto naprosto izjede. *Ilaj Renolds* je izrađen bolje od većine, ali svejedno nema još dugo.“ Marš poče da jede ostrige, zahvatajući ih polovinom školjke i gutajući ih cele, a svaku zalivajući krupnim gutljajem vina. „I zato sam zbunjen, gospodine Jork“, nastavi pošto je pola tuceta ostriga iščezlo. „Hoćete da kupite polovinsko vlasništvo moje linijske kompanije, koja se sastoji od svega jedne stare lađice. U pismu ste naveli cenu. Previsoku cenu. Kad sam imao šest brodova, možda je kompanija i vredela toliko. Ali sada ne vredi.“ On slisti još jednu ostrigu. „Ulog vam se neće vratiti ni za deset godina, ne s *Renoldsom*. Ne može on da ponese dovoljno tereta, a vala ni putnika.“ Marš obrisa usne salvetom i preko stola se zagleda u neznanca. Hrana ga je preporodila, i sad se opet osećao kao onaj stari, kao da vlada situacijom. Jork je imao silovit pogled, svakako, ali to nije bio razlog za strah.

„Kapetane, potreban vam je moj novac“, reče Jork. „Zašto mi ovo govorite? Zar se ne plašite da ću se uortačiti s nekim drugim?“

„Ja tako ne poslujem“, reče Marš. „Jork, na reci sam već trideset godina. Spustio sam se splavom do Nju Orleansa kad sam bio samo dečak, i pre parobroda radio na dereglijama i skelama. Bio sam kormilar i vođa palube, ložać, pa čak i brodski mali. Bio sam sve što čovek može biti u ovom poslu, ali jedno nikad nisam bio, a to je mućkaroš.“

„Pošten čovek“, reče Jork, sa izvesnom primesom u glasu, taman koliko da Marš nije mogao biti siguran ruga li mu se ovaj. „Drago mi je što ste našli za shodno da mi saopštite u kakvom vam je stanju kompanija, kapetane. Ja sam to svakako već znao. Moja ponuda i dalje stoji.“

„Zašto?“ , zapita Marš mrzovoljno. „Samo budala baca pare. A vi ne delujete kao budala.“

Pre nego što je Jork stigao da odgovori, došla je hrana. Maršovi pilići su bili divno reš pečeni, baš po njegovom ukusu. On odseče batak i gladno se baci na posao. Pred Jorka su stavili debeo odrezak pečenog bifteka, crven, sav ogrezao u krv i sokove. Marš ga je gledao kako lako i vešto nasrće na njega. Nož mu je prolazio kroz meso kao kroz puter, nikad ne zastajući da prestruže ili otkine neki komad, kao što je Marš tako često radio. Viljuškom je rukovao kao džentlmen, a kada je spustio nož, prebacio ju je u drugu ruku. Snaga i otmenost; Jork je posedovao i jedno i drugo u tim svojim dugim, bledim šakama, i to je zadivilo Marša. Čudio se što su mu ikad delovale ženskasto. Bile su bele ali snažne, čvrste poput belih dirki koncertnog klavira u salonu *Eklipse*.

„Dobro, i?“ , podstaknu ga Marš. „Niste mi odgovorili na pitanje.“

Džoša Jork zastade na tren. Naposletku reče: „Kapetane Marše, bili ste iskreni prema meni. Neću vam na iskrenost uzvratiti lažima kao što sam nameravao. Ipak, neću vas opterećivati ni istinom. Izvesne stvari vam ne mogu reći, a to bi vam draže i bilo da ne znate. Hajte da vam iznesem svoje uslove, pa da vidimo možemo li se dogovoriti. Ako ne, rastaćemo se prijateljski.“

Marš otfikari belo meso s drugog pileta. „Recite“, kaza on. „Ja nikud ne idem.“

Jork spusti nož i viljušku, sklopi šake i preplete prste.

„Iz sopstvenih razloga želim da budem vlasnik parobroda. Želim da proputujem reku uzduž i popreko, u udobnosti i privatnosti, ne kao putnik, već kao kapetan. Imam izvestan san, izvestan cilj. Tražim prijatelje i saveznike, ali imam neprijatelje, mnogo neprijatelja. Pojedivosti nisu vaša brig-a. Budete li naveljivali, lagaću vas. Nemojte navaljivati.“ Na tren, oči mu postadoše neumoljive, a onda mu pogled smekša, i on se osmehnu.

„Vas, kapetane, treba da zanima samo moja želja da posedujem parobrod i da njime zapovedam. Kao što vidite, nisam lađar. Ne znam ništa o parobrodima niti o Misisipiju izuzev onoga što sam pročitao u knjigama i naučio za ovih nekoliko nedelja, koliko sam proveo u Sent Luisu. Očito, treba mi saradnik, neko ko poznaje reku i ljude koji njome plove, neko ko može preuzeti na sebe svakodnevne poslove na mom brodu, dok ja ostajem slobodan da se bavim sopstvenim ciljevima.

Taj saradnik mora imati i druge vrline. Mora umeti da čuti, jer ne želim da se o mom ponašanju – priznajem, ponekad neobičnom – raspreda po dokovima. Mora biti pouzdan, pošto ću čitavo upravljanje brodom prepustiti njemu. Mora biti hrabar. Ne želim slabića, niti sujevernog čoveka, niti preterano religioznog. Jeste li religiozan čovek, kapetane?“

„Ne“, reče Marš. „Nikad nisam voleo bogomoljke, a ni one mene.“

Jork se osmehnu. „Pragmatično. Želim pragmatičnog čoveka. Želim čoveka koji će se usredsrediti na svoj deo posla i ne postavljati mi previše pitanja. Stalo mi je do sopstvene privatnosti, i ako moji postupci ponekad izgledaju čudno, proizvoljno ili hirovito, ne želim da se dovode u pitanje. Razumete li moje uslove?“

Marš se zamišljeno čupnu za bradu. „I ako razumem, šta onda?“

„Uortačićemo se“, reče Jork. „Upravljanje kompanijom prepustite pravnicima i činovnicima. Vi ćete ploviti sa mnom po reci. Ja ću biti kapetan. Vi možete sebe da nazovete krmanošem, vođom palube, drugim kapetanom, kako god želite. Vama ću prepustiti upravljanje lađom. Moja naređenja će biti retka, ali kada nešto zapovedim, vi ćete se postarati da me poslušaju bez daljeg. S nama će putovati izvesni moji prijatelji, u kabinama, besplatno. Možda nađem za shodno da ih postavim na izvesne položaje na brodu i dodelim im dužnosti koje mi se učine prigodne. Te odluke nećete preispitivati. Možda steknem još

prijatelja duž reke, pa i njih dovedem na brod. Dočekaćete ih ljubazno. Ako ste u stanju da se pridržavate tih uslova, kapetane Marše, zajedno ćemo se obogatiti i putovaćemo po vašoj reci ugodno i u raskoši.“

Abner Marš se nasmeja. „Pa, možda. Ali nije to moja reka, gospodine Jork, a ako mislite da ćemo putovati u raskoši na *Ilaju Renoldsu*, bićete vrlo ozlojeđeni kad se ukrcate. To vam je rashodovano staro korito s prilično jadnim smeštajem, najčešće prepuno stranaca koji putuju na palubi od jednog blesavog gradića do drugog. Nisam zaplovio njime dve godine – sad njime u moje ime upravlja matori kapetan Jorger – ali kada sam se poslednji put ukrcao, dosta gadno je smrdeo. Ako hoćete raskoši, probajte da kupite *Eklipsu* ili *Džona Simondsa*.“

Džoša Jork srknu vina i osmehnu se. „Nisam mislio da putujem na *Ilaju Renoldsu*, kapetane Marše.“

„To vam je jedina lađa koju imam.“

Jork spusti vino. „Dođite“, reče. „Dajte da platimo. Možemo da predemo u moju sobu i tamo nastavimo razgovor.“

Marš se pobunio bez mnogo žara – *Plantažerski dom* je imao odličan desertni meni i bilo mu je mrsko da propusti priliku. Ipak, Jork je navaljivao.

Jorkova soba je bila velik, lepo namešten apartman, najbolji u hotelskoj ponudi, i uglavnom su ga čuvali za bogate plantažere iz Nju Orleansa. „Sedite“, reče Jork zapovedničkim glasom i pokaza Maršu veliku, udobnu fotelju u salonu. Marš sede, a domaćin uđe u jednu dalju prostoriju i vrati se časak kasnije noseći kovčežić okovan gvožđem. Spustio ga je na sto i počeo da petlja oko bravice. „Dođite“, reče, ali Marš je već ustao i stajao je iza njega. Jork naglo otvori poklopac.

„Zlato“, reče Marš tiho. Pružio je ruku i dodirnuo novčić, pustio ih da mu teku kroz prste, uživao u dodiru mekog žutog metala, u svetlucanju i zveckanju. Jedan novčić je prineo ustima i zagrizao. „Pravo, nema šta“, reče i otpljunu. On baci novčić nazad u kovčeg.

„Deset hiljada dolara u zlatnicima od po dvadeset dolara“, reče Jork. „Imam još dva takva ista kovčega, i kreditna pisma banaka u Londonu, Filadelfiji i Rimu, koja mi stavljaju na raspolaganje znatno veće svote. Prihvatite moju ponudu, kapetane Marše, i imaćete i drugi brod, daleko raskošniji od *Ilaja Renoldsa*. Ili je možda bolje reći da ćemo mi imati i drugi brod.“ On se osmehnu.

Abner Marš je došao s namerom da odbije Jorkovu ponudu. Novac mu je trebao očajnički, ali je bio sumnjičav čovek i nipošto ljubitelj tajnovitosti, a Jork je tražio od njega da previše toga prihvati zdravo za gotovo. Ponuda je zvučala suviše dobro; Marš je bio siguran da se tu negde skriva opasnost, i da će, ukoliko prihvati, nagrabusiti. Ali sada, dok je zurio u dokaz Jorkovog bogatstva, osećao je kako ga odlučnost napušta. „Nov brod, kažete?“ reče slabašno.

„Da“, odgovori Jork, „i to povrh cene koju bih vam platio za polovinsko vlasništvo linijske kompanije.“

„Koliko...“, poče Marš. Usne su mu se sušile. On ih zabrinuto liznu. „Koliko ste voljni da potrošite na izgradnju tog novog broda, gospodine Jork?“

„Koliko je potrebno?“, upita Jork tiho.

Marš uze šaku zlatnika, pa ih pusti da, klizeći mu kroz prste, uz čangrljanje zapljušte u kovčežić. Kako se sjaje, pomisli on, ali reče samo: „Ne valja vam da nosite ovoliko sa sobom, Jork. Pojedini probisveti bi vas ubili za *jedan* novčić.“

„Umem da se zaštitim, kapetane“, reče Jork. Marš mu vide pogled u očima i obuze ga hladnoća. Sažaljevao je pljačkaše koji pokušaju da otmu zlato Džoši Jorku.

„Hoćete li da se prošetate sa mnom? Po dokovima?“

„Niste mi odgovorili, kapetane.“

„Dobićete odgovor. Prvo dođite. Hoću nešto da vam pokažem.“

„U redu“, kaza Jork. Spustio je poklopac kovčega i blago žuto svetlucanje iščeznu iz sobe, koja je odjednom delovala skućeno i sumračno.

Noćni vazduh je bio prohladan i vlažan. Čizme su im odzvanjale tamnim, pustim ulicama, Jorkove s gipkom otmenošću, Maršove teško i zapovednički. Jork je nosio komotan kormilarski kaput, po kroju nalik na ogrtač, i visok, stari šešir od dabrovine koji je na svetlosti polumeseca bacaio duge senke. Marš je mrko zagledao u mračne uličice između sumornih skladišta od cigle i trudio se da isijava solidnu, mrgodnu snagu, dovoljnu da unapred poplaši provalice.

Pristanište je bilo prepuno parobroda – barem četrdeset ih je bilo privezano za bitve i za plutajuće molove. Čak ni u ovo doba nije sve bilo mirno. Ogromne gomile naslaganog tovara bacale su crne senke pri mesečini, a oni su prolazili pored lučkih radnika koji su dangubili naslonjeni na sanduke i bale sena i dodavali se bocama ili pušili lule od kukuruzovine. U prozorima kabina desetak ili više brodova još je gorelo svetlo. Linijski parobrod s Misurija *Vajandot* huktao je napred sve brže, obasjan svetlošću. Visoko na teksas palubi* jednog velikog linijskog parobroda s pobočnim točkovima, spazili su nekog čoveka kako radozno gleda naniže, u njih. Abner Marš povede Jorka mimo njega i dalje, pored povorke zamračenih, tih parobroda, čiji su se visoki dimnjaci ocrtavali naspram zvezda kao niz pocrnelog drveća s čudnim cvećem na vrhu.

Konačno se zaustavio pred velikom kitnjastom lađom s pobočnim točkovima, s tovarom visoko nagomilanim na glavnoj palubi, mosta podignutog radi zaštite od neželjenih posetilaca; lađa je gurkala nosom izandali, stari plutajući mol. Čak i u polumesecom obasjanoj pomrčini jasno se videlo koliko je velelepna. Nijedan parobrod u pristaništu nije bio toliko ogroman i ponosit.

* Parobrodi, naročito oni veliki, imali su po nekoliko paluba. Uglavnom su to bile glavna paluba, gde se nalazila mašinerija, putnička paluba, gde su bile smeštene putničke kabine i zajedničke prostorije, te teksas paluba, gde je bila smeštena posada, i gornja paluba, na kojoj se nalazila kormilarska kabina. (Prim. prev.)

„Da?“, reče Džoša Jork tiho, s poštovanjem. Možda je Marš u tom trenutku prelomio, razmišljao je on sam kasnije – zbog tog poštovanja u glasu.

„To je *Eklipsa*“, reče Marš. „Vidite, ime joj je ispisano na zaklonu točka, eno tamo.“ On uperi štap. „Možete li da ga pročitate?“

„Sasvim dobro. Odlično vidim noću. To je, dakle, neki poseban brod?“

„Boga mu poljubim, nego šta nego poseban. To je *Eklipsa*. Svaki čovek ili dečak na ovoj reci bi je prepoznao, sunce vam vaše. Sad je već stara – sagrađena je '52, pre pet godina. Ali još je veličanstvena. Koštala je trista sedamdeset pet hiljada dolara, tako bar kažu, i vredela je svake pare. Nikad nije bilo većeg, gospodskijeg, re-spek-ta-bil-ni-jeg broda. Proučavao sam je, putovao njome. Sve znam.“ Marš pokaza. „Meri sto jedanaest puta dvanaest metara, a glavni salon joj je sto metara dugačak, i nikad tako nešto niste videli. Na jednom kraju ima zlatnu statu Henrija Kleja, a na drugoj Endija Džeksona*, i njih dvojica se sve vreme međusobno streljaju pogledima, bog te tvoj. Ima više kristala, srebra i vitražnog stakla nego što u *Plantazažerskom domu* mogu i da sanjaju, i slike u ulju pride, i hranu kakvu nikad niste okusili, i ogledala – *kakva* ogledala. I sve to nije ništa prema njenoj brzini.

Dole, na glavnoj palubi, nosi petnaest kazana. Ima hod cilindra od tri metra, da vam ja kažem, i nijedan brod ni na jednoj reci ne može ni da joj prismrdi kad kapetan Sterdžen raspali peći. Bez po muke je dostizala brzinu od trideset kilometara na sat, i to uzvodno. Još '53. je postavila rekord od Nju Orleansa do Luivila. Napamet joj znam prolazno vreme. Četiri dana, devet časova i trideset minuta, i pobedila je onu prokletinju A. L. Šotvela za pedeset minuta, a opšte je poznato koliko je *Šotvel*

* Klej je bio američki državni sekretar, a Džekson američki predsednik. (Prim. prev.)

brz.“ Marš se okrenu i stade licem u lice s Jorkom. „Nadao sam se da će moja *Gospa Liz* jednog dana nadmašiti *Eklipsu*, postići bolje prolazno vreme ili se trkati s njom neposredno, ali ne bi joj to nikad pošlo za rukom, to sada znam. Samo sam se zavaravao. Nisam ja imao dovoljno para da sagradim brod koji bi nadmašio *Eklipsu*.

Dajte mi te pare, gospodine Jork, i imate ortaka. Eto vam odgovora, gospodine. Hoćete pola kompanije *Reka Groznica* i ortaka koji ne diže dževu i ne zapitkuje? Važi se. Onda vi meni dajte pare da napravim ovakav parobrod.“

Džoša Jork je zurio u veliku lađu s pobočnim točkovima, spokojnu i tihu u tami, a ona je lako plutala na vodi, spremna za svaki izazov. On se okrenu Abneru Maršu sa osmehom na usnama i prigušenim plamenom u tamnim očima. „Dogovoreno“, samo to je rekao. I pružio je ruku.

Marš se iskezi krezavo, ružnozubo, pa sopstvenom mesnatom šapom obuhvati Jorkovu tanušnu belu šaku i stisnu. „Onda je dogovoreno“, reče naglas i svom svojom ogromnom snagom steže u pokušaju da smrvi, kao što je uvek radio kad zaključuje pogodbu kako bi stavio na probu volju i hrabrost čoveka s kojim ima posla. Stiskao bi dok mu u očima ne ugleda bol.

Ipak, Jorkov pogled ostao je bistar, i njegova sopstvena šaka stegnu Maršovu s neočekivanom snagom. Stezao je sve jače i jače, a mišići ispod blede kože naprezali su se i napinjali poput gvozdene opruge; Marš je gutao knedle i trudio se da ne jaukne.

Jork mu pusti ruku. „Dođite“, reče, pa žestoko pljesnu Marša po plećima tako da se ovaj malo zatetura. „Treba da napravimo planove.“

*Nju Orleans,
maja 1857.*

Drugo poglavlje

ZLOVOLJNI BILI TIPTON je stigao na francuski pazar malo posle deset i odgledao je licitaciju za četiri bureta vina, sedam sanduka odeće i druge robe i jednu turu nameštaja pre nego što su izveli robove. Stajao je ćutke, laktovima oslonjen na dugačak mermerni bar koji se protezao obodom kružne tržnice, i, pijuckajući apsint, posmatrao *encanteurs** kako na sav glas hvale robu na dva jezika. Zlovoljni Bili je bio tamnopus čovek, izmršaveo poput leša, izduženog lica sveg izrovanog od boginja preležanih u detinjstvu, a kosa mu je bila retka, smeđa i puna peruti. Nerado se osmehivao i imao je zastrašujuće oči, po boji nalik na led.

Te oči, te hladne i opasne oči, štatile su Zlovoljnog Bilija. Francuski pazar je bio raskošna građevina, zaista isuviše raskošna za njegov ukus, i nikako nije voleo da dolazi ovamo. Pazar je bio smešten u kružnoj prostoriji hotela *Sen Luj*, ispod visoke kupole kroz koju se dnevna svetlost u slapovima prosipala na podijum za aukciju i na kupce. Podijum je sigurno merio dvadeset pet metara u prečniku. Po sobi su bili raspoređeni visoki

* Fr.: aukcioneri. (Prim. prev.)

stubovi, a duž unutrašnje strane kupole protezala se galerija; tavanica je bila ukrašena, s puno detalja, zidovi prekriveni čudnim slikama, bar je bio od pravog-pravcatog mermerna, pod je bio mermerni, stolovi za kojima su sedeli *encanteurs* takođe mermerni. Mušterije su bile prefinjene koliko i okruženje; bogati plantažeri koji su živeli uzvodno i mladi kreolski kicoši iz starog grada. Zlovoljni Bili je mrzeo kreole, sa onom njihovom bogatom odećom i oholim nastupom i tamnim, prezriviim očima. Nije voleo da zalazi među njih. Bili su usijane glave, svađalice, vrlo skloni dvobojima, i ponekad bi se neki mlađi uvredio zbog Zlovoljnog Bilija – zato što im tako kasapi jezik i što im gleda žene, zbog njegovog neumesnog, ofucanog, nadobudnog *amerikanstva*. Ipak, onda bi mu spazili oči, blede, zapiljene i oivičene zlobom – i vrlo često bi se samo okrenuli na drugu stranu.

Svejedno, da je bilo do njega, on bi crnčuge kupovao na američkoj berzi u Ulici Sent Čarls, gde maniri nisu tako prefinjeni, umesto francuskog se govori engleski, a on se ne oseća kao toliki uljez. Nije bio naročito očaran velelepnom kupolom hotela *Sen Luj*, izuzev zbog kakvoće pića koje su točili.

Svejedno je dolazio ovamo jednom mesečno; nije imao izbora. Američka berza je bila u redu kada treba kupiti poljskog radnika ili kuvaricu, tamnolute koliko ti duša ište, ali ako hoćeš otmenu devojku, mladu crnomanjastu lepoticu s tek osminom crnačke krvi – kakve je Džulijan najviše voleo – morao si doći na francuski pazar. Džulijan je želeo lepotu, zahtevao je lepotu.

Zlovoljni Bili je radio šta mu Dejmon Džulijan kaže.

Oko jedanaest su se rasprodali i poslednji ostaci vina, i trgovci su počeli da dovode robu iz torova za robove u Ulici Moro, Aveniji Esplanad i Ulici Komon; bilo je muškaraca i žena, starih i mladih, pa i dece, a među njima neobično mnogo svetle puti i lepih lica. I bili su inteligentni, takođe – Zlovoljni Bili je to znao; verovatno govore francuski. Stajali su postrojeni duž jedne strane prostorije da bi se mogli razgledati, i nekoliko

mladih kreolskih muškaraca vedro se šetkalo duž niza, dobacivalo jedan drugom nehajne opaske i izbliza razgledalo današnju robu. Zlovoljni Bili je ostao pored bara i naručio je još jedan apsint. Juče je obišao većinu prodavaca robova, pogledao šta ima u ponudi. Znao je šta hoće.

Jedan aukcioner lupi čekićem po mermernom stolu, i istog časa mušterije prestadoše s razgovorom i usredsrediše se na njega. On dade znak, i mlada žena od dvadesetak godina nesigurno se pope na obližnji sanduk. Bila je tankovita, s četvrtinom crnačke krvi, krupnih očiju, lepa na svoj način. Na sebi je imala cicanu haljinu i zelene vrpce u kosi, i voditelj licitacije poče da je hvali na sva usta. Zlovoljni Bili je bez mnogo zanimanja gledao kako se dva mlada kreola nadmeću u licitiranju. Naposletku je otišla za oko hiljadu i četiristo dolara.

Potom se prodala starija žena, navodno vrsna kuvarica, a onda mlada majka s dvoje dece, svi zajedno. Zlovoljni Bili je sačekao da ih se proda još nekoliko. Bilo je podne i petnaest minuta, i francuski pazar je bio prepun sveta koji je došao da licitira i da gleda, a onda je na red došao komad robe po njegovom izboru.

Zvala se Emili, kako im je saopštio *encanteur*. „Pogledajte je, gospodo“, trtljao je on na francuskom, „samo je pogledajte. Kakvo savršenstvo! Već godinama se ovako nešto nije ovde prodavalo, godinama, i proći će još mnogo godina dok ne vidimo neku nalik njoj.“ Zlovoljni Bili se slagao. Emili je, po njegovoj proceni, imala šesnaest-sedamnaest godina, ali već je bila žena u punom smislu te reči. Gore, na podijumu za licitaciju, izgledala je pomalo uplašeno, ali tamna, jednostavna haljina isticala joj je finu građu, i imala je divno lice – krupne, blage oči i prefinjenu kožu poput bele kafe. Dopašće se Džulijanu.

Licitiranje se odvijalo živahno. Plantažerima takva otmena devojka nije trebala ni za šta, ali šestorica ili sedmorica kreola behu se nameračili na nju. Drugi robovi su bez sumnje nago-vestili Emili šta je po svoj prilici čeka. Bila je dovoljno lepa da

s vremenom zadobije slobodu, pa da je neki među ovim naci-franim kreolskim kicošima smesti u kućicu u Ulici Ramparts i izdržava je bar dok se ne oženi. Ići će na kvadrunske* balove u *Orleanskoj dvorani*, nositi svilene haljine i vrpce, i biće razlog nemalom broju dvoboja. Ćerke će joj imati još svetliju put, a kad odrastu, i same će živeti jednako otmenim životom. Možda će, kad ostari, naučiti da pravi frizure ili da vodi pansion. Hladnog lica, Zlovoljni Bili je pijuckao piće.

Svote su sve više rasle. Kada su dostigle dve hiljade dolara, svi licitanti izuzev trojice ispali su iz trke. U tom trenutku, jedan – crnomanjast, ćelav muškarac – oštro zatraži da je skinu. *Encanteur* zalaja kratku zapovest, i Emili sa oklevanjem raskopča haljinu i iskorači iz nje. Neko dobaci prostački kompliment, koji izazva smeh publike. Devojka se slabašno osmehnu, a aukcioner se isceri, pa i sam dodade izvesnu opasku. Onda se licitiranje nastavilo.

Kod dve i po hiljade dolara i ćelavi je odustao, pošto se već sit nagledao. Nadmetala su se još dvojica, obojica kreoli. Triput zaredom obojica su podigli svotu i oterali cenu do tri hiljade i dvesta. Onda je nastupilo oklevanje. Aukcioner je nagovarao mlađeg da ponudi završnu svotu od tri i trista.

„Trideset četiri stotine“, reče njegov suparnik tiho. Zlovoljni Bili ga je prepoznao. Bio je to vitak mlad kreol po imenu Montrej, ozloglašeni kockar čuven po dvobojima.

Drugi čovek odmahnu glavom; licitacija je bila gotova. Montrej se bezobrazno smeškao Emili, unapred se radujući. Zlovoljni Bili je odbrojao tri otkucaja srca, sve dok se čekić nije počeo spuštati. Onda je ostavio čašicu apsinta i rekao: „Tri hiljade i sedamsto“, jasno i glasno.

I *encanteur* i devojka iznenađeno digoše glave. Montrej i nekoliko njegovih prijatelja pogledaše Bilija mrko, preteći. „Tri i osamsto“, reče Montrej.

* U robovlasničkom društvu, „kvadrun“ je bio naziv za osobu sa četvrtinom afroameričke krvi, „oktarun“ sa osminom itd. (Prim. prev.)

„Četiri hiljade“, kaza Zlovoljni Bili.

Bila je to visoka cena, čak i za takvu lepoticu. Montrej reče nešto dvojici koja su mu stajala blizu, i sva trojica se odjednom okrenuše na peti i krupnim koracima, koji su ljutito odzvanjali po mermeru, izadoše iz kružne građevine bez ijedne dalje reči.

„Biće da sam pobedio na licitaciji“, reče Zlovoljni Bili. „Obucite je i spremite je za polazak.“ Ostali su piljili u njega.

„Naravno, naravno!“, kaza *encanteur*. Drugi domaćin licitacije se pridiže za stolom, čekićem usmeri pažnju svetine na sledeću lepoticu, i francuskim pazarom opet se pronese žagor.

Zlovoljni Bili poveo je Emili kroz dugačak zasvođeni prolaz između kružne građevine i Ulice Sent Luis, mimo brojnih modernih radnji, gde su ih dangube i bogati putnici radozno gledali. Kada je kročio na dnevnu svetlost i zatrepao od bleštavila, pored njega se stvori Montrej. „*Monsieur*“, poče.

„Engleski pričaj ako hoćeš da razgovaraš sa mnom“, odseče Zlovoljni Bili. „Ovde napolju sam gospodin Tipton, Montreju.“ Dugi prsti mu se trznuše i on se ledenim očima zagleda u drugog čoveka.

„Gospodine Tiptone“, reče Montrej na bezličnom engleskom bez određenog naglaska. Lice mu se pomalo zarumenelo. Iza njega su kruto stajala dva sadruga. „I ranije se dešavalo da ne dobijem neku devojku“, reče kreol. „Izvanredna je, ali to što sam je izgubio nije važno. Ipak, vredi me vaš stil licitiranja, gospodine Tiptone. Izložili ste me podsmehu, rugali mi se svojom pobedom i napravili od mene budalu.“

„Vidi, vidi“, reče Zlovoljni Bili. „Zamisli ti to.“

„Opasnu igru igrate“, upozori ga Montrej. „Znate li vi ko sam ja? Da ste džentlmen, izazvao bih vas, gospodine.“

„Dvoboji su nezakoniti, Montreju“, reče Zlovoljni Bili. „Zar nisi čuo? A ja nisam džentlmen.“ On okrenu leđa kvadrunki, koja je stajala blizu hotelskog zida i posmatrala ih. „Hajde“, reče joj. Zaputio se pločnikom, a ona za njim.

„Ovo će vam se vratiti istom merom, *monsieur*“, doviknu Montrej za njim.

Ne obazirući se na njega, Zlovoljni Bili skrenu za ugao. Hodao je žustro, razmetljivim korakom; nije tako išao na francuskom pazaru. Zlovoljni Bili se na ulici osećao kao kod kuće, tu je odrastao, tu se naučio preživljavanju. Robinjica Emili je trčkarala za njim što je bolje mogla, tabanajući po pločnicima od cigle. Ulice četvrti Vje Kare* oivičavale su zgrade s fasadama od cigle i gipsa, svaka sa otmenim balkonom od kovanog gvožđa iznad uzanog pločnika, ulickana koliko se samo zamisliti može. Ipak, same ulice su bile nepopločane, i skorašnje kiše su ih pretvorile u blatnjavo more. Duž pločnika su se nalazili otvoreni odvođi, duboki jarkovi zarasli u močvarno bilje, puni stajajuće vode i ogrezli u zadah prljavštine i izmeta.

Prolazili su pored radnjica i pored kuća dobro zakovanih prozora, gde su zatvarani robovi, prolazili pored otmenih hotela i zadimljenih točionica groga punih mrzovoljnih slobodnih crnčuga, prolazili pored skučenih, vlažnih uličica i prozračnih dvorišta s bunarima ili vodoskocima, pored oholih kreolskih gospi s pratiljama i družbenicama i pored bande odbeglih robova, s gvozdanim okovima oko vrata, koji su u lancima čistili kanale pod budnim nadzorom surovoookog belca s bičem. Ubrzo su ostavili francusku četvrt za sobom i zašli u siroviji, noviji, američki deo Nju Orleansa. Zlovoljni Bili beše ostavio konja vezanog ispred jedne točionice groga. Sada ga uzjaha i reče devojci da pođe pored njega peške. Krenuli su na jug od grada i uskoro izašli s glavnih puteva; zastali su samo jednom, nakratko, da Zlovoljni Bili odmori konja i pojedje malo suvog, tvrdog hleba i sira iz bisaga. Pustio je Emili da popije malo vode iz potoka.

„Gospodine, jesi ti moj novi gazda?“, upita ga ona tada na neočekivano dobrom engleskom.

„Nadzornik“, reče Zlovoljni Bili. „Džulijana ćeš upoznati noćas, mala. Kad se smrkne.“ On se osmehnu. „Dopašćeš mu se.“ Onda joj je rekao da umukne.

* Stari naziv francuske četvrti u Nju Orleansu. (Prim. prev.)

Pošto je devojka išla peške, napredovali su polagano, i do Džulijanove plantaže su stigli pred sumrak. Drum je išao pored rukavca reke i krivudao kroz gust gaj u kom su grane drveća bile teške od španske mahovine. Zaobišli su velik, ogoljen hrast i izašli na njive, crvenkaste na sumornoj svetlosti zalazećeg sunca. Ležale su neobrađene i zarasle od ivice vode do kuće. Tu je bio i star, natruo drveni mol, kao i drvara tik uz rukavac, namenjena za snabdevanje parobroda u prolazu, a iza velike kuće stajao je niz šupa za robove. Ipak, robova nije bilo, i već nekoliko godina niko nije obrađivao njive. Kuća nije bila velika kao većina plantažerskih kuća, niti naročito raskošna; bila je to nezanimljiva četvrtasta građevina od sivog drveta, sa zidova se ljuštila farba, i jedino je upečatljiv bio visoki toranj s balkonom koji ga je celog okruživao.

„Evo nas“, reče Zloćudni Bili.

Devojka zapita ima li plantaža ime.

„Nekad je imala“, reče Zloćudni Bili, „pre mnogo godina, dok je Garu bilo vlasnik. Ali on se razboleo i umro, i svi njegovi zdravi i pravi sinovi zajedno s njim, i sad nema ime. Začepi usta i požuri.“

Poveo ju je pozadi, na sopstveni ulaz, i otvorio katanac ključem koji je nosio na lancu oko vrata. Imao je tri sobe za sebe, u delu kuće namenjenom posluži. Oduvukao je Emili u spavaću sobu. „Skidaj se“, obrecnu se Zloćudni Bili.

Devojka je žurno poslušala, ali ga je gledala sa strahom u očima.

„Nemoj tako da me gledaš“, reče on. „Džulijanova si, neću se ja petljati s tobom. Odo' da zagrejem vodu. Imaš korito u kujni. Splakni tu prljavštinu i oblači se.“ On naglo otvori ormar od fino izrezbarenog drveta i izvuče tamnu brokatnu balsku haljinu. „Evo, ovo ti je valjda taman.“

Ona dahnu. „Ne mogu tako nešto da nosim. To je 'aljna za bele gospe.“

„Začepi više ta usta i radi šta ti se kaže“, reče Zloćudni Bili. „Mala, Džulijan 'oće da budeš lepa.“ Onda ju je ostavio i otišao u glavni deo kuće.

Džulijana je zatekao u biblioteci, kako tiho sedi u mraku u ogromnoj kožnoj fotelji, s čašicom brendija u ruci. Svuda oko njega, prekrivene prašinom, nalazile su se knjige koje su ranije pripadale Reneu Garuu i njegovim sinovima. Nijednu godina-ma niko nije taknuo. Dejmon Džulijan nije bio ljubitelj čitanja.

Zloćudni Bili uđe i zastade na pristojnoj razdaljini; ćutao je sve dok Džulijan nije progovorio.

„Dakle?“, naposljetku zapita glas iz tame.

„Četiri hiljade“, reče Zloćudni Bili, „ali dopašće vam se. Mlada je, fina i meka, i lepotica je, prava lepotica.“

„Ostali uskoro stižu. One budale Alen i Žan su već tu. Spopala ih je žeđ. Kad bude spremna, dovedi je u balsku dvoranu.“

„Hoću“, reče Zloćudni Bili brzo. „Gospodine Džulijane, bilo je neprijatnosti na licitaciji.“

„Neprijatnosti?“

„Neki kreolski prevarant po imenu Montej. I on ju je hteo, nije mu se dopalo što sam ga nadmašio u licitiranju. Možda mu se probudi radoznalost. Kockar je, ne izbiva iz kockarnica. Da se pobrinem za njega neke noći?“

„Opiši mi ga“, naredi Džulijan. Glas mu je bio melodičan – mek, dubok i puten – raskošan kao skup konjak.

„Mlad, tamnoput. Crne oči, crna kosa. Visok. Voli da se bije u dvbojima, kažu. Surov čovek. Snažan i vitak, ali ima lepo lice kao i mnogi drugi među njima.“

„Ja ću se pobrinuti za njega“, reče Dejmon Džulijan.

„Dobro, gospodine“, kaza Zloćudni Bili Tipton. On se okrenu i vrati se u svoj stan.

Kada je navukla haljinu od brokata, Emili se preobrazila. Nestali su i dete i robinja; okupana i lepo odevena, bila je žena mračne, gotovo prozračne lepote. Zloćudni Bili pažljivo ju je razgledao. „Mož’ da prođeš“, reče. „Dođi, ideš na bal.“

Balska dvorana je bila najveća i najraskošnija odaja u kući, osvetljena trima ogromnim kristalnim lusterima, a u svakom

je gorelo po stotinu majušnih sveća. Po zidovima su visili močvarni pejzaži u ulju, a pod je bio od divno uglaćanog drveta. Na jednom kraju prostorije široke vratnice vodile su u predvorje; na drugoj strani se izdizalo i račvalo ogromno stepenište, a gelenderi su se blistali.

Kada ju je Zloćudni Bili uveo, oni su već čekali.

Bilo ih je prisutno devetoro, uključujući i samog Džulijana – šestorica muškaraca i tri žene; muškarci su bili u tamnim odelima evropskog kroja, žene u svetlim balskim haljinama od svile. Izuzimajući Džulijana, svi su čekali na stepeništu, nepomični i tihi, puni poštovanja. Zloćudni Bili ih je sve poznao: blede žene koje su se predstavljale kao Adrijen, Sintija i Valeri, te lepog, crnokosog Rejmonda dečačkog lica, Kurta, čije su oči gorele poput užarenog ugljeglja, i sve ostale. Jedan od njih, Žan, zasukanih usana i iskeženih dugih belih zuba, podrhtavao je od iščekivanja, a šaka mu se malčice trzala. Beše ga obuzela snažna žeđ, ali nije ništa preduzimao. Čekao je na znak Dejmona Džulijana. Svi oni su čekali znak Dejmona Džulijana.

Kroz balsku dvoranu Džulijan priđe robinji Emili. Kretao se dostojanstveno i otmeno kao mačka. Kretao se kao plemić, kao kralj. Kretao se poput strujanja tame, gibak i neizbežan. Bio je mrk čovek, na izvestan način, premda mu je koža bila veoma bleđa; kosa mu je bila crna i talasasta, odeća sumornih boja, oči poput iskričavog kremenca.

Stao je pred nju i osmehnulo se. Džulijanov osmeh bio je dopadljiv i sofisticiran. „Izuzetna je“, reče on jednostavno.

Na ovu izjavu Emili se zacrvene i nešto zamuca. „Ućuti“, reče joj Zloćudni Bili oštro. „Ne progovaraj dok ti gospodin Džulijan ne naredi.“

Džulijan joj pređe prstom duž jednog mekog, tamnog obraza, i devojka zadrhta, trudeći se da stoji mirno. Lenjim pokretom ju je milovao po kosi, a onda joj diže bradu i svojim očima se napi iz njenih. Na to se Emili trže unazad i uzrujano nešto

uzviknu, ali joj Džulijan obuhvati lice dlanovima i ne dozvoli joj da skrene pogled. „Divno“, reče. „Dete, prelepa si. Mi ovde cenimo lepotu, svi mi.“ On joj pusti lice, uhvati je za malenu šaku, podiže je, pa je obrnu i pokloni se uz mek poljubac u njeno zapešće.

Robinjica je još drhtala, ali se nije opirala. Džulijan je malčice okrenu i dodade njenu ruku Zloćudnom Biliju Tiptonu. „Bili, imaš čast.“

Zloćudni Bili izvuče nož iz korica koje je nosio pripasane na krstima. Emiline tamne oči se iskolačiše, razrogačiše se od straha, i ona pokuša da ustukne, ali on ju je čvrsto držao i bio je brz, veoma brz. Sečivo jedva da se i ukazalo, i odjedanput je bilo mokro; samo hitar zasek po zapešću, gde ju je Džulijan dodirnuo usnama. Krv navre iz rane i, glasno u tišini balske dvorane, poče da kaplje na pod.

Devojka je načas zapomagala, ali još pre nego što je sasvim shvatila šta se dešava Zloćudni Bili je vratio nož u korice i izmakao se, a Džulijan ju je ponovo uhvatio za šaku. On opet podiže njenu tanušnu podlakticu, prinese joj usne ručnom zglobu, i poče da sisa.

Zloćudni Bili se povukao do vrata. Ostali su sišli niz stepenice i, uz tiho šaputanje ženskih sukanja, prišli bliže. Mrkih, vrelih pogleda, stajali su u gladnom krugu oko Džulijana i njegove lovine. Kada je Emili izgubila svest, Zloćudni Bili je skočio napred, uhvatio je ispod pazuha i pridržao je. Težina joj je bila neznatna.

„Koliko je samo lepa“, promrmlja Džulijan kada joj se, vlažnih usana, otežalih kapaka i sit, odmakao od zapešća. On se osmehnu.

„*Molim te, Dejmon*“, preklinjao je onaj kog su zvali Žan, tresući se kao čovek u groznici.

Spora, tamna krv curila je niz Emilinu ruku; Džulijan uputi Žanu hladan, zlurad pogled. „Valeri“, reče, „ti si sledeća.“ Bleda

mlada žena ljubičastih očiju, odevena u žutu haljinu, priđe napred, otmeno kleknu i poče da liže užasnu tečnost. Tek kad je polizala sve s ruke, priljubila je usne na otvorenu ranu.

Za njom je, po Džulijanovoj dozvoli, prišao Rejmond, onda Adrijen, pa Horhe. I konačno, kada su ostali završili, Džulijan se uz osmeh i pokret rukom okrenu Žanu. Ovaj se baci na nju gutajući jecaje, istrže je Zloćudnom Biliju iz naručja, i poče da joj kida meku kožu grla. Dejmon Džulijan zgađeno iskrivi lice. „Kad on završi“, kaza Zloćudnom Biliju, „počisti to.“

Treće poglavlje

*Nju Olbani, u državi Indijani,
juna 1857.*

MAGLA NA RECI bila je gusta, a vazduh vlažan i hladan. Tek što beše prošla ponoć, Džoša Jork, koji je konačno stigao iz Sent Luisa, našao se sa Abnerom Maršom među pustim brodogradilištima Nju Olbanija. Marš je čekao tu već gotovo pola sata kad je Jork krupnim koracima izašao iz magle kao nekakva bleđa prikaza. Iza njega, tiho poput senki, stiglo ih je još četvoro.

Marš se iskezi. „Džoša“, reče. Uzdržano je klimnuo glavom ostalima. Nakratko ih je upoznao u aprilu, u Sent Luisu, pre nego što se rekom prevezao do Nju Olbanija da nadgleda izgradnju svog sna. Bili su to Jorkovi prijatelji i sadruzi na putovanju, ali čudniju bagru Marš nikad ne beše video. Dvojica su bili muškarci neodređenih godina sa stranim imenima koje niti je mogao da zapamti niti je umeo da izgovori; on ih je prozvao Smit i Braun, što je nasmejalo Jorka. Većito su nešto lupetali i trtljali između sebe na tom svom inostranom jeziku. Treći čovek – muškarac upalih obraza sa istočne obale, odeven kao grobar – zvao se Simon i nikad nije progovarao. Žena, Ketrin, navodno je bila Britanka. Bila je visoka i zgrbljena, i delovala je nekako bolesljivo i propalo. Podsećala je Marša na velikog beloleđeg supa. Ipak, bila je Jorkova prijateljica – svi oni su mu

bili prijatelji – a Jork ga je unapred upozorio da su mu prijatelji neobični, pa je Abner Marš držao jezik za zubima.

„Dobro večer, Abneru“, reče Jork. Stao je i osvrnuo se po brodogradilištu, gde su dopola napravljeni parobrodi ležali nalik na mnogobrojne kosture sred sivih strujanja magle. „Hladna noć, zar ne? Za jun?“

„Vala, jeste. Izdaleka stižeš?“

„Uzeo sam apartman u *Galt hausu* u Luivilu. Iznajmili smo čamac da bismo prešli reku.“ Hladnim, sivim očima je sa zanimanjem proučavao najbliži parobrod. „Je l' ovo naš?“

Marš frknu. „Taj malecki? Ni slučajno, to je samo neki jeftin brodić s krmenim točkom, prave ga za trgovinu oko Sinsinatija. Ne misliš valjda da bih na *našu* lađu stavio krmeni točak?“

Jork se osmehnu. „Oprosti mi na neznanju. A gde je onda naš brod?“

„Dodite ovamo“, reče Marš i široko razmahnu štapom. Poveo ih je preko pola brodogradilišta. „Eno“, reče i pokaza.

Magla se razgrnula pred njima, i tamo je stajala lađa, visoka i ponosita; u poređenju s njom svi okolni brodovi su izgledali patuljasto. Kabine i ograde blistale su joj se od sveže farbe, bele kao sneg, sjajne čak i pod sivim pokrovom magle. Visoko na krovu kabine za posadu, na pola puta do stepeništa, krmanoška kabina kao da je iskričila: bio je to stakleni hram s kitnjastom kupolom, celim obimom ukrašenom finim rezbarijama, sitnim i detaljnim poput irske čipke. Odžaci, stubovi-blizanci koji su stajali malo ispred teksas palube, sezali su trideset metara u visinu, crni, uspravni i oholi. Vrhovi s perjanicama od dima bili su nalik na dva tamna metalna cveta. Trup lađe je bio vitak i činilo se da se proteže unedogled, a krma se gubila negde u magli. Kao i svi brodovi prve klase, imala je pobočne točkove. Na sredini, ogromni zaobljeni zakloni točkova izdizali su se poput divova i nagoveštavali ogromnu snagu lopatičnih točkova koje su skrivali. Činili su se još i veći zbog nedostatka imena, koje će se uskoro naći upadljivo ispisano na njima.

U maglenoj noći, sred svih tih manjih, jednostavnijih brodova, ličila je na viziju, na belu avet iz sna kakvog brodar. Na prizor nje zastaje dah, mislio je Marš stojeći nedaleko.

Smit je nešto trtljao, a Braun je u odgovor na to trućao, ali Džoša Jork je samo posmatrao. Posmatrao ju je veoma dugo vreme, a onda klimnu glavom. „Abneru, napravili smo nešto divno“, reče.

Marš se osmehnu.

„Nisam očekivao da će radovi već biti pri kraju“, reče Jork.

„Ovo je Nju Olbani“, kaza Marš. „Zato sam i došao ovamo, a ne u neko brodogradilište u Sent Luisu. Ovde grade parobrode otkako sam ja bio mali, dva'es dva su napravili samo prošle godine, verovatno i ove godine maltene toliko. Znao sam da mogu da nam završe posao. Trebalo je to da vidiš. Došao sam ovamo s jednim kovčežićem zlata i celog ga istresao po predradnikovom stolu; ja reko': 'Da mi napraviš parobrod, i to *brzo*, i da bude najbrži, najlepši i najbolji koji si ikad sagradio, izem te ja, je l' jasno? E sad mi nađi inženjere, najbolje koje imate, baš me briga da l' ćeš da ih dovučeš iz nekog kupleraja u Luivilu, nađi mi ih do večeras, pa da se počinje. I nabavi mi, more, najbolje tesare i molere i kazandžije i sve ostale, mater im poljubim, jer ako dobijem išta *osim* najboljih, biće ti žao za sve pare.' Marš se nasmeja. „Trebalo je da ga vidiš: ne zna da l' da gleda u zlato ili da mene sluša, i jedno i drugo ga je nasmrt plašilo. Ali nije nas zavrnuo, stvarno nije.“ On klimnu glavom prema brodu. „Nije gotov, normalno. Valja oslikati i ofarbati ukrasne delove, uglavnom u plavo i srebrno, da se slaže sa onim silnim srebrom što si hteo u salonu. I još čekamo deo onog gizdavog nameštaja i ogledala što si naručio iz Filadelfije i tako to. Ali uglavnom je gotov, Džoša, uglavnom je gotov. Dođi da ti pokažem.“

Blizu krme, radnici su povrh gomile drvene građe ostavili fenjer. Marš kresnu šibicu o nogu, pripali fenjer i kraljevskim pokretom ga utrapi Braunu. „Evo, nosi ti“, reče odsečno. Teško trupćući, pošao je uz dugi most na glavnu palubu, a ostali

pođoše za njim. „Pazite šta dirate“, reče, „ponegde je farba još vlažna.“

Na najnižoj ili glavnoj palubi nalazila se mašinerija. Fenjer je goreo jasnom, postojanom svetlošću, ali Braun ga je sve vreme mrdao, pa su senke ogromnih sprava zlokobno poskakivale i kretale se kao živa bića. „Ej, mirno to drži“, zapovedi Marš. On se okrenu Jorku i poče da pokazuje, upirući štapom, kao kakvim dugačkim drvenim prstom, prema kazanima – velikim metalnim valjkovima koji su se nizali sa obeju strana prednjeg dela palube. „Osamnaest kazana“, reč Marš ponosno, „za tri više od *Eklipse*. Po metar u prečniku, svi odreda, i osam i po metara dugački.“ Štap mu se zatrese. „Sve peći su sazidane od šamotne opeke i lima, podignute na podupirače da ne stoje na palubi, što smanjuje opasnost od požara.“ Pokretom je pratio cevi za paru, koje su se, visoko gore, protezale od kazana do postrojenja, i svi zajedno se okrenuše prema krmi. „Imamo cilindre od metar, pod visokim pritiskom, i imamo hod cilindra od tri metra, isto kao na *Eklipsi*. Brod će gutati ovu matoru reku kao lud, da ti ja kažem.“

Braun je trtljao, Smit brbljao, a Džoša Jork se osmehnu.

„Dođite gore“, reče Marš. „Tvoje prijatelje izgleda mašinerija ne zanima naročito, ali ono gore će im se sigurno dopasti.“

Stepenište je bilo široko i velelepno, od uglačane hrastovine, a gelenderi vitki, sa urezanim žlebovima. Počinjalo je blizu pramca, svojom širinom prikrivajući kazane i motore od putnika koji se ukrcavaju, a onda se račvalo nadvoje i otmeno se izvijalo na obe strane, sve do druge, putničke palube. Pošli su desnom stranom lađe, na čelu s Maršom i njegovim štapom, Braunom i fenjerom; čizme su im klopale po brodskom podu dugačkog natkrivenog prolaza dok su se divili fino izrađenim gotičkim detaljima stubova i ograde, te drvenariji, marljivo izrezbarenoj u obliku cveća, izuvijanih šara i žireva. Vrata kabina i prozori protezali su se od pramca prema krmi u dugom, dugom nizu; vrata su bila od tamne hrastovine, prozori

vitražni. „Kabine još nisu nameštene“, reče Marš, pa otvori vrata i uvede ih u jednu, „ali nabavićemo samo najbolje perjane krevete i perjane jastuke, i po ogledalo i petrolejku za svaku sobu. Kabine su veće nego što je uobičajeno – nećemo moći da primimo onoliko putnika kako neki drugi brod naše veličine – ali će kod nas biti više prostora.“ On se osmehnu. „Možemo više i da naplatimo.“

Svaka putnička kabina je imala dvojna vrata; jedna su vodila na palubu, a druga unutra, u veliki salon, glavnu kabinu parobroda. „Glavna kabina nije ni izdaleka gotova“, reče Marš, „ali dođite svejedno, pogledajte.“

Ušli su i zaustavili se, a Braun je podigao fenjer i svetlost se prosula punom ogromnom dužinom, koja je zvrjala prazna. Glavni salon je bio dugačak koliko i sama putnička paluba, bez ikakvih prekida i prepreka izuzimajući prolaz na sredini broda. „Pramčani deo je kabina za gospodu, krmeni za dame“, objasni Marš. „Bacite pogled. Nije još gotovo, ali biće to salon i po. Mermerni šank je dvanaest metara dugačak, a iza njega ćemo postaviti ogledalo iste dužine. Poručili smo ga. Imaćemo i ogledala na vratima svake putničke kabine, u srebrnim ramovima, a tamo, u krmenom delu salona za dame, i ogledalo od tri i po metra.“ On štapom pokaza uvis. „Sad se ništa ne vidi, pošto je, jelte, mrak ali krovni prozori su od vitražnog stakla i protežu se duž cele kabine. Moraćemo da stavimo tepih, znate onakav belgijski, i tepihe u sve putničke kabine. Imamo veliki srebrni vrč za vodu i srebrne čaše, stajace na lepom crvenom stolu, i imamo koncertni klavir i nove-novcate somotske stolice i prave lanene stolnjake. Doduše, ništa još nije stiglo.“

Čak i bez tepiha, ogledala i nameštaja, dugački salon je odisao nekakvom raskoši. Pošli su njime polako, u tišini, i u svetlosti živahnog fenjera delići njegove dostojanstvene lepote iznenada su se ukazivali iz tame, a zatim ponovo nestajali iza njih: visoka zasvođena tavanica sa izuvijanim gredama, izrezbarenim i oslikanim sitno i detaljno kao vilinska čipka.

Dugi nizovi vitkih stubova, koji su opkoračivali vrata putničkih kabina, ukrašeni tananim žlebovima. Crni mermerni bar prošaran debelim venama u boji. Uljasti sjaj tamnog drveta. Dva reda lusteri, svaki s po četiri velike kristalne kugle okačene o paukovu mrežu od kovanog gvožđa; bili su potrebni samo petrolej, plamen i ogledala pa da čitav salon plane, obasjan sjajnom, iskričavom svetlošću.

„Kabine su mi se učinile premale“, reče Ketrin iznenada, „ali ova prostorija će biti veličanstvena.“

Marš se namrgodi na nju. „Kabine su velike, gospođo. Dva i po s dva i po. Dva sa dva je uobičajeno. Znaite, ovo je parobrod.“ On se okrenu od nje i pokaza štapom. „Blagajnikova kancelarija će biti skroz napred, kuhinja i kupatila su pored zaklona za točkove. I tačno znam kog kuvara hoću. Pre je radio na mojoj *Gospri Liz*.“

Tavanica putničke palube istovremeno je bila gornja paluba. Popeli su se uz uzane stepenice i izašli ispred glomaznih crnih dimnjaka od gvožđa, pa se uz jedno kraće stepenište uspeli na teksas palubu, koja se protezala od dimnjaka do zaklona točkova. „Kabine za posadu“, reče Marš, i ne trudeći se da ih provede naokolo. Krmanoška kabina se nalazila iznad teksas palube. Poveo ih je do gore i uveo ih unutra.

Odatle se videlo čitavo brodogradilište: sve manje lađe, obavijene maglom, iza njih crna voda reke Ohajo, pa čak i daleka svetla Luivila kao avetinjski treptaji u magli. Krmanoška kabina je bila prostrana i raskošna. Prozori su joj bili od najboljeg, najprozirnijeg stakla, s vitražnim ukrasima po rubovima. Na sve strane se blistalo tamno drvo, a izglancano srebro bilo je blede i hladno pri svetlosti fenjera.

A bilo je tu i kormilo. Videla mu se samo gornja polovina, toliko je bilo ogromno, a čak i ona je bila visoko kao sam Marš, dok se donja polovina nalazila u prerezu između podnih dasaka. Bilo je načinjeno od meke crne tikovine, hladno i glatko na dodir, a paoci su na sebi imali ukrasne srebrne obruče kao

podvezice na nogama salunskih plesačica. Kormilo kao da je patilo za kormilarovim rukama.

Džoša Jork priđe kormilu i dodirnu ga, pređe bledim dlanom preko crnog drveta i srebra. Onda ga je uhvatio, kao da je sam krmanoš, i jedan dug časak je tako stajao, s kormilom u rukama i sivim očima zamišljeno uperenim u noć i u maglu, tako neobičnu za mesec jun. Svi ostali su utihnuli i na tren je Abner Marš gotovo mogao osetiti kako se parobrod kreće, kako plovi nekom tamnom rekom uma na čudnom i beskrajnom putovanju.

Džoša Jork se tada okrenu i razveja čini. „Abneru“, reče, „voleo bih da naučim da upravljam ovim brodom. Možeš li me naučiti da kormilarim?“

„Da kormilariš, je li?“, reče Marš iznenađeno. Nije mu bilo teško da zamisli Jorka kao gazdu i kapetana, ali kormilarenje je bilo već nešto drugo – a ipak, samim ovim pitanjem ortak mu se umilio, postao ipak nešto razumljiviji. Abner Marš je znao kako je to želeti da krmaniš. „E pa, Džoša“, reče, „kormilario sam ja u svoje vreme, i to ti je najsajjniji osećaj na svetu. Biti kapetan, to ne može ni prineti kormilarenju. Ali nije to nešto što možeš tek tako usput da savladaš, ako me razumeš.“

„Upravljanje kormilom deluje sasvim jednostavno“, reče Jork.

Marš se nasmeja. „Jeste, sunce ti tvoje, ali ne treba da naučiš kormilo. Nego reku, Jork, reku. Staru reku Misisipi glavom i bradom. Osam godina sam krmanio pre nego što sam kupio sopstvene brodove, imao sam dozvolu za gornji tok Misisipija i reku Illinois. Nikad za Ohajo, doduše, niti za donji tok Misisipija, i ma koliko ja znao o brodarstvu, ne bih umeo da kormilarim po tim rekama ni da mi sam život zavisi od toga – nisam ih poznavao. A da bih upoznao te koje jesam poznavao trebale su mi godine i godine, i učenje nikad nije prestalo. Sad sam već toliko dugo van krmanoške kabine da bih morao da učim sve iz početka. Reka se menja, Džoša, vala menja se i te kako. Nikad nije ista ni dvaput zaredom, a ti moraš da poznaješ

svaki centimetar.“ Marš se došeta do kormila i s naklonošću i sam stavi ruke na njega. „Elem, imam nameru da kormilarim ovom lađom, bar jednu plovidbu. Toliko dugo sanjam o njoj, svakako želim da je uzmem u svoje ruke. Kad se budemo trkali sa *Eklipsom*, nameravam da i ja odstojim svoje u krmanoškoj kabini, čisto da znaš. Ipak, isuviše je to veličanstvena lađa za bilo šta izuzev plovidbe do Nju Orleansa, a to je donji tok reke, dakle moraću da počnem i sam da učim, da upoznam reku metar po metar, prokletinju jednu. To traje i naporno je.“ On pogleda u Jorka. „Još hoćeš da kormilariš sad kad znaš šta to znači?“

„Možemo zajedno da učimo, Abneru“, odgovori Jork.

Jorkovi sadruzi su se uzvrpoljili. Prelazili su od prozora do prozora, Braun je prebacivao fenjer iz ruke u ruku, Simon bio smrknut kao leš, Smit reče nešto Jorku na tom njihovom stranom jeziku. Jork klimnu glavom. „Moramo nazad“, reče.

Marš se osvrnu još jednom, za kraj, nevoljan da ode baš tada, pa ih povede iz kormilarske kabine.

Kad su otklipsali preko pola brodogradilišta, Jork se okrenu i pogleda u njihov parobrod, postavljen na potporne grede, bled naspram pomrčine. I ostali su se zaustavili i čekali u tišini.

„Jesi li upoznat s Bajronom?“, zapita Jork Marša.

Marš razmisli načas. „Znam nekog čovu po imenu Blekdžek Pit, bio je kormilar na *Velikom Terku*. Mislim da se preživa Brajan.“

Jork se osmehnu. „Ne Brajan, Bajron. Lord Bajron, engleski pesnik.“

„A“, reče Marš. „Taj. Nisam ti ja baš za pesme. Doduše, čini mi se da sam čuo za njega. Onaj ćopavi, beše? Popriličan ženskaroš.“

„Baš taj, Abneru. Neverovatan čovek. Imao sam tu sreću da ga upoznam jednom prilikom. Naš parobrod me je podsetio na pesmu koju je jednom napisao.“ On poče da recituje.

Pohodi u lepoti, slična noći,
podneblja vedrog koju roj zvezda prati;
od tame i sjaja sve što može doći
najbolje, kroz njen lik ćeš sagledati
istančano u svetloj toj mekoći,
koju blistavom danu nebo krati.*

„Bajron je, naravno, pisao o ženi, ali reči kao da pristaju i našoj lađi, zar ne? Pogledaj je, Abneru! Šta misliš?“

Abner Marš nije znao šta da misli; prosečan brodarac ne ide baš naokolo trtljajući poeziju, i on nije znao šta da kaže nekom ko to radi. „Vrlo zanimljivo, Džoša“, bilo je sve što je uspeo da izusti.

„Kako ćemo je nazvati?“, zapita Jork, očiju još prikovanih na lađu s osmejkom na licu. „Daje li ti pesma neku ideju?“

Marš se namrgodi. „Nećemo je krstiti po nekom tamo ćopavom Engleščiću, ako si to mislio“, reče mrzovoljno.

„Ne“, reče Jork, „nisam to ni predlagao. Pomislio sam pre nešto poput *Tamna gospa* ili...“

„I ja sam nešto imao na umu“, reče Marš. „Mi smo linijski prevoz *Reka Groznica*, na kraju krajeva, a ova lađa je ostvarenje svih mojih snova.“ On diže štap od hikorije i uperi ga u zaklon za lopatični točak. „Tu ćemo napisati ime, krupnim plavo-srebrnim slovima, onako baš nacifranim. *Grozničavi san*.“ On se osmehnu. „*Grozničavi san* protiv *Eklipse*; o toj trci će se pričati dok svi ne pomremo.“

Načas se nešto čudno i sablasno promeškolojilo u sivim očima Džoše Jorka. Onda je nestalo podjednako brzo kao što se i pojavilo. „*Grozničavi san*“, reče on. „Zar ne misliš da je to pomalo... pa, zlokobno? Mene podseća na bolest, visoku

* Džordž Gordon Bajron, „Pohodi u lepoti, slična noći...“, *Izabrana dela*, „Prosveta“, Beograd, 1968, prepev: M. Plaović. (Prim. prev.)